

ONA TILI VA ADABIYOT DARSLARINI ZAMONAVIY, INTERFAOL USULLAR BILAN TASHKILLASH YUZASIDAN USLUBIY TAVSIYALAR

Nosirova Hayotxon Hakimjonova

*Farg'ona viloyati Farg'ona tumani 28-umumiy o'rta ta'lim maktabi ona tili va
adabiyot fani o'qituvchisi*

Annotatsiya. Ushbu uslubiy tavsiyada ona tili darslarida o'qitish uslubi va zamonaviy ta'lim texnologiyalari bo'yicha fikrlar keltirilgan.

Kalit so'zlar. Til, usul, interfaol, guruh, tushunish, xato, ibora, zamon talablari

Til-insonlar o'rtasidagi aloqa vositasidir. Insonlar o'rtasidagi ijtimoiy aloqa til orqali amalga oshadi. Bugungi kunda maktabda darslar qay darajadi tashkillanmoqda. Uslubiy tavsiya orqali yangi interfaol metodlarni o'rganib olishingizga ishonaman. "Xato top" o'yini. Bunda o'quvchilar kichik guruhlarda faoliyat yuritsa maqsadga muvofiq bo'ladi, xato yozilgan so'zlar berilgan matnlar tarqatiladi. Matn tanlashda o'tilgan mavzuni inobatga olish kerak. Masalan: "Ko'chirma gaplar", "Undalmalar" yoki "Olmoshlar" mavzulari asosida matnlar tayyorlash mumkin. Guruhlar xato yozilgan so'zlarni yoki tinish belgilarini aniqlaydilar. Belgilangan vaqtdan so'ng marnlar o'zaro almashinib, guruhlar o'zaro xatolarini ko'rib chiqadilar. Qaysi guruh qanday natijaga erishganini ekranda berilgan to'g'ri matn orqali bilib oladilar. Bu usul o'quvchilarning yozma savodxonligini oshirishda yordam beradi. Darslarni musobaqa tarzida tashkil etilganda bu o'yindan foydalanish mumkin. "Eslab qol" o'yini. O'yin shartiga ko'ra, o'qituvchi o'quvchilarga o'tilgan mavzuga mos so'zlardan aytadi. O'quvchilar bu so'zlarni eslab qolib daftarlariga imlo qoidasi asosida yozadilar. Masalan: olmosh so'z turkumiga oid so'zlar aytiladi, o'qituvchi videoprojektor orqali ekranda yuqoridagi so'zlarning yozuvini ko'rsatadi. O'quvchilar yo'l

qo'yg'an imlo xatolarini topadilar va har bir o'quvchi nechta so'zni eslab qolib yozganlarini hisoblab chiqadi. To'g'ri va ko'p so'z yozgan o'quvchilar rag'batlantiriladi. Bu o'yinni darsning tashkiliy yoki mustahkamlash davrida qo'llash mumkin. Bu o'yin esda tutuush qobiliyatini oshirishda yaxshi samara beradi. «Davom ettir' o'yini. O'yin davomida o'qituvchi o'quvchilarning o'z tasavvurlarini yozma bayon qilishga o'rgatadi. Bu kichik hikoya, ertak yoki bog'lanishli matn bo'lishi mumkin. O'qituvchi mavzu yozilgan qog'ozni tarqatadi. O'quvchilar partalarda o'tirgan holda oldindan orqaga qarata mavzu asosida bittadan gap yozib, qog'ozni uzatadi. O'quvchilar o'zlaridan oldin yozilgan fikrlarni to'ldirib, mavzuga mos gaplarni yozadilar. Masalan: Erkin Vohidov-el ardog'idagi shoir. 1.E.Vohidov 1936 yilda Farg'ona viloyatining Oltariq tumanida tug'ilgan. 2. U o'qituvchi oilasida tavallud topgan.3.Ota-onasidan erta yetim qolgan 4.Toshkentlik tog'asi qo'lida tarbiyalangan. 5.U hayoti davomida juda ko'p asarlar yaratgan. 6.Shoir O'zbekiston Qahramoni unvoni bilan taqdirlangan. Bu usul o'quvchilarni hamjihatlikka tarbiyalaydi. Bog'lanishli matn yaratish malakasini rivojlantiradi, fikrlash doirasini kengaytiradi. Darsning aralash turlarida, takrorlash darslarida bu ta'limiy o'yindan unumli foydalanish mumkin. Musobaqa usulda tashkil qilish yaxshi samara beradi. «Jumlani to'g'ri tuz' texnologiyasi. Bu o'yinni tashkil etishdan maqsad o'quvchilarni uslubiy xatolarga yo'l qo'ymaslikka o'rgatish hamda yozma va og'zaki nutqni ravon va chiroyli bo'lishiga erishish asosiy omil hisoblanadi. O'qituvchi jumlar chalkash bo'lgan gaplarni proyektor orqali ekranda namoyish qiladi va o'quvchilar jumalarni to'g'rilab yozadilar. Masalan: Mashina chang ko'tarildi yurib ketgach, orqasidan. - Mashina yurib ketgach, orqasidan chang ko'tarildi. Ba'zi she'rlardagi jumalalarda ro'y bergan o'zgarishlar she'riy qofiya yoki ohangdorlik talabi ekanligi ham inobatga olinib, o'quvchilarga tushuntiriladi. Ona tili fanidan dars jarayonlarida o'quvchining yozma savodxonligi, imlo qoidalarini mukammal o'zlashtirganligi va yozma nutqning rivojlanganligini hamda husnixat bilan yozishini inobatga olib, yangi pedagogik texnologiyalar, ta'limiy o'yinlar orqali mashg'ulotlarni tashkil etish kelajakda yetuk intellektual barkamol avlodni tarbiyalashda muhim omil

bo'lib hisoblanadi. Xulosa o'rnida aytadigan bo'lsak, ona tili va adabiyot o'qituvchilari darslarni tashkillashda har bir dars bir-biridan farq qilishi kerak. Pedagog dars o'tish jarayonida aktyor bo'lish bilan bir qatorda ijodkor ham bo'lishi kerak. Eskirib ketgan, siyqasi chiqqan metodlar ham o'quvchi uchun qiziq bo'lmay qoladi. Shuning uchun tajriba almashish, yangi narsa o'rganish, ijodkorlik tuyg'usini uyg'otish va shakllantirish uchun kuzatib, tahlil qilish, metodik yordam berish asosiy maqsadimiz bo'lishi kerak. Shundagina yuqorida ta'kidlanganidek, yoshlikda olingan bilim — toshga o'yilgan naqsh kabi bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ahmedov S, Qosimov B va boshqalar. Adabiyot 5-sinf uchun. Toshkent: «Sharq», 2020.
2. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar. Qarshi: Nasaf, 2000.
3. N. Mahmudov, A. Sobirov va boshqalar . Ona tili 5-sinf uchun. Toshkent: G'ofur Gulom, 2020.